

УДК 343.983

С.А. Матвієнко, начальник сектору

Науково-дослідного експертно-криміналістичного
центру при УМВС України в Миколаївській області

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ІДЕНТИФІКАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ОКРЕМИХ МОДЕЛЕЙ НАРІЗНОЇ ЗБРОЇ ВИРОБНИЦТВА ФІРМИ «ЧЕСЬКА ЗБРОЙОВКА» (ČESKÁ ZBROJOVKA)

Описано конструктивні особливості рушниць і карабінів виробництва фірми «Чеська Збройовка» (Česká Zbrojovka, м. Ухерське Брод, Чеська Республіка). Наведено стислий класифікаційний опис конструкції та ідентифікаційні особливості найпоширеніших мисливських нарізних карабінів виробництва цієї фірми.

Ключові слова: нарізна мисливська зброя, карабіни, «Ceska Zbrojovka», конструктивні особливості, сліди від деталей зброї, ідентифікаційні ознаки.

Описаны конструктивные особенности ружей и карабинов производства фирмы «Чешская Збройовка» («Česká Zbrojovka», г. Ухерське Брод, Чешская Республика). Приведено краткое классификационное описание конструкции и идентификационных особенностей самых распространенных охотничьих нарезных карабинов производства фирмы «Ceska Zbrojovka».

In the article the author highlight the constructive peculiarities of rifles and hunting carbines «Ceska Zbrojovka» (Czech Republic). Is represented classified construction's description and identification features of the most common hunting rifled carbines from firm «Ceska Zbrojovka».

Проблеми криміналістичного, у тому числі й ідентифікаційного, дослідження нарізної мисливської зброї відображено у працях відомих криміналістів: П.Д. Біленчука, Г.П. Василенка, М.П. Молибоги, І.В. Писаренка, Д.М. Закутського, В.В. Філіппова, О.І. Устінова та інших вчених. Проте дослідження видатних вчених стосувалися зразків зброї лише вітчизняного виробництва. Проблеми ідентифікаційного дослідження нарізної зброї відображено в судово-балістичному довіднику «Окремі зразки мисливських карабінів і сліди на кулях та гільзах», авторами якого є провідні фахівці ДНДЕКЦ МВС України [1]. Проте у своїй праці вони окреслили лише коло конструктивних та ідентифікаційних ознак, які притаманні мисливським карабінам калібру 5,6 мм («.22 Іг»).

Дослідженню нарізної мисливської вогнепальної зброї іноземних виробників уваги майже не приділяли, що, можливо, пов'язано з незначним обігом зброї іноземного виробництва на території колишнього СРСР, у тому числі й України.

З розпадом Радянського Союзу на територію колишніх його республік разом з величезною кількістю товарів широкого вжитку дедалі частіше потрапляли зразки зброї іноземного виробництва (як бойової, кримінальної, так і мисливської). При цьому великою популярністю в мисливців користувалася чеська зброя як високоякісна й з доволі прийнятною для споживача ціною.

Актуальність обраної теми дослідження зумовлена тим, що попри велике розповсюдження чеської зброї серед населення, досі не проведено діагностичну та класифікаційну її систематизацію з узагальненням ідентифікаційних ознак, властивих зброї чеського виробництва загалом і фірми «Чеська Збройовка» («Česká Zbrojovka») зокрема.

Слід зазначити, що сьогодні чеську мисливську зброю виробляють лише два підприємства: «Чеська Збройовка» («Ceska Zbrojovka», м. Ухерське Брод (Uhersky Brod)) та «Збройовка Брно» («Zbrojovka Brno», м. Брно (Brno)) [2].

Фірма «Чеська Збройовка» («Česká Zbrojovka») добре відома широкому загалу власників зброї та криміналістів не тільки завдяки вдалим моделям поліцейської чи військової зброї (пістолетів «CZ 27», «CZ 52», «CZ 75», «CZ 82» та пістолета-кулемета «Зразок 61 «Скорпіон»»), а й завдяки виробництву мисливської зброї високої купчастості бою. Завод випускає магазинні карабіни, гладкоствольні та комбіновані рушниці з вертикально-поєднаними відкидними стволами («бокфлінти» та «бюксфлінти») та широкий асортимент малокаліберних карабінів з використанням патронів кільцевого запалення [3].

Моделі магазинних карабінів пристосовано до різних типів патронів: «9,3x62», «.30-06 Sprg», «7x57», «7x64», «.270 Win», а також до п'яти патронів типу «магнум»: «.458 WinMag», «.416 RemMag», «.375 Н-Н», «.300 Win Mag», «7 мм Rem Mag». Моделі мають кілька варіантів обробки та виконання. Однією з основних їх переваг є висока купчастість бою при стрільбі всіма видами патронів.

Однозарядні або магазинні гвинтівки та карабіни марки «CZ» розроблено на основі конструкції відомої армійської гвинтівки «Маузер-98» («Mauser Gewehr 98»), яка упродовж багатьох років ХХ ст. не тільки перебувала на озброєнні у Німеччині, але й експортувалася до багатьох країн Європи, Азії та Америки, була взірцем для наслідування у певних країнах світу при створенні інших моделей гвинтівок (одні з найкращих з магазинних гвинтівок, зокрема чехословацька гвинтівка зразка 1924 року і польська гвинтівка зразка 1929 року, сконструйовані саме за типом гвинтівки системи «Маузер» зразка 1898 року — «Mauser Gewehr 98») [4; 5].

Основною відмінністю зброї виробництва фірми «Чеська Збройовка» («Česká Zbrojovka») від величезного збройного сімейства є те, що в її конструкції не використовують пластик і легкі сплави.

Як відомо у відповідних професійних колах, ознаками зброї, за допомогою яких її можна встановити за стріляними гільзами, є: наявність у конструкції певних частин зброї та їх розташування, а також взаємне розташування окремих частин зброї, форма і розміри їх робочих ділянок. З огляду на зазначене, спираючись на загальноприйняті правила та порядок проведення ідентифікації зброї за наявними слідами на стріляних гільзах, доцільно провести виокремлення ідентифікаційних ознак, притаманних зброї виробництва фірми «Чеська Збройовка» («Česká Zbrojovka») [6].

Так, модель карабіна «CZ 555» (єдина у сімействі «чехів») вирізняється тим, що в неї поворотний повздовжньо-ковзаючий затвор обладнано «чашкою» з вже

поміщеним до неї підпружиненим штифтом-відбивачем циліндричної форми. Усі інші моделі крупнокаліберних мисливських карабінів («CZ 527 Carbine», «CZ 550 Standard», «CZ 455», «CZ 550 Lux», «CZ 750 S 1 M1» і «тактичний» карабін «CZ 858 Tactical») мають окрему деталь — відбивач, який закріплено на ствольній коробці (рис. 1, 2, 3, 4), тому в «чашці» затвора кожної моделі наявний проріз для проходження робочої частини відбивача.

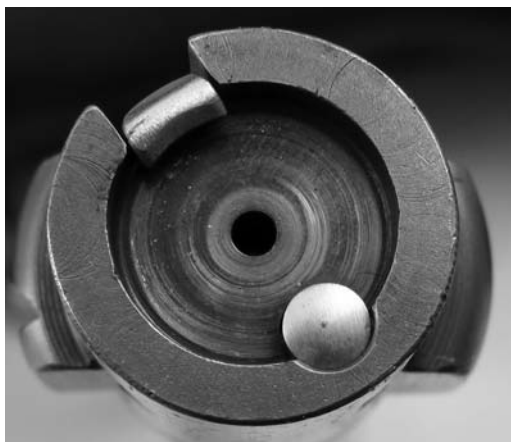

Рис. 1. Чашка затвора мисливського карабіна моделі «CZ 555»

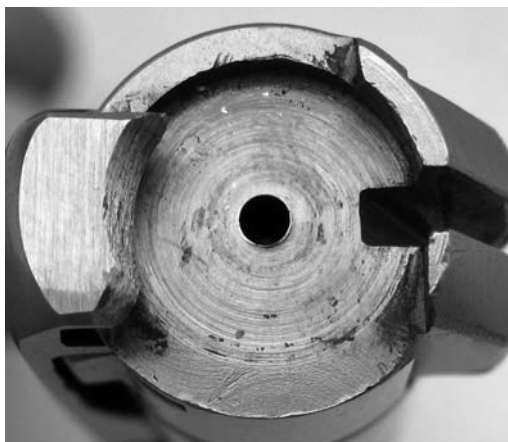

Рис. 2. Чашка затвора мисливського карабіна моделі «CZ 527»

Рис. 3. Чашка затвора мисливського карабіна моделі «CZ 550»

Рис. 4. Чашка затвора мисливського карабіна моделі «CZ 858»

Характерними для зброї виробництва фірми «Чеська Збройовка» («Česká Zbrojovka») індивідуальними ознаками є:

- наявність сліду від бійка-ударника — напівсферичного заглиблення у центрі капсуля;
- кільцеві траси навколо сліду бійка — сліди від чашки затвора (сліди від його механічної обробки під час виготовлення);
- сліди від відбивача (крім моделі «CZ 555») у вигляді незначних, завширшки

до 1,2 мм вм'ятин на середній частині денець гільз. Таке слідовідображення попри великі розміри самого відбивача та наявність місця, призначеного для його проходження крізь чашку затвора при перезаряджанні, пояснюється ступінчатою формою їх будови, тобто лише незначна ділянка самої деталі, що контактує із денцем гільзи, залишає слід, оминаючи зону, ближчу до ребра денця гільз патронів (рис. 5, 6).

Рис. 5. Денця стріляних гільз патронів з карабінів «CZ 555»

Рис. 6. Денця стріляних гільз патронів з карабінів «CZ 550 Lux»

Слід від підпружиненого штифта-відбивача на денцях стріляних з карабіна «CZ 555» гільз має здебільшого слабковиражену форму з огляду на його рухомість і, як наслідок, відсутність прямого статичного контакту з денцем стріляної гільзи у момент екстракції (адже обидві взаємодіючі контактні поверхні: слідоутворююча та слідосприймаюча перебувають у русі).

Сліди від зачепа викидача також не мають яскравої виразності через те, що їх краї згладжені плавним сходженням ребер (у моделях «CZ 527» та «CZ 550» викидач взагалі є видовженою пластинчатою деталлю, що обертається навколо тіла затвора за допомогою закріпленого кільця викидача).

Як відомо, конструкція багатьох магазинних карабінів, оснащених поворотним повздовжньо-ковзачим затвором, у тому числі карабінів виробництва фірми «Чеська Збройовка» («Česká Zbrojovka»), передбачає обертання затвора навколо своєї осі при щільному запиранні каналу ствола. Зачеп викидача, що утримує денце гільзи у чашці затвора, рухається разом із затвором. У процесі такої динамічної взаємодії з ребром фланця гільзи патрона, контактуюча робоча поверхня — «зуб» зачепа викидача залишає напівкільцеві траси на внутрішній поверхні фланця, у площині кільцевої проточки. Цей механізм слідоутворення та сліди, які залишаються внаслідок цієї взаємодії, також варто враховувати під час визначення діагностичних та ідентифікаційних ознак на стріляних гільзах.

Отже, результати проведених досліджень нарізної мисливської зброї, які здебільшого базуються на практичному досвіді автора (щорічно в Науково-дослідному експертно-криміналістичному центрі при УМВС України в м. Миколаєві відстрілюють близько 600 одиниць зброї, вагому частку яких становлять мисливські карабіни виробництва фірми «Чеська Збройовка» («Česká Zbrojovka»)), ще раз доводять

потребу в узагальненні наявної криміналістично-значущої інформації та об'єднанні її в єдиний масив із запровадженням єдиного довідникового джерела, що став би корисним для діяльності працівників правоохоронних органів і співробітників Експертної служби МВС України.

Список використаної літератури

1. *Окремі зразки мисливських карабінів, їх сліди на кулях та гільзах: судово-балістичний довідник* / [Ігнат'єв І.В., Павленко О.С., Тарасова Н.О., Огановська І.В.]. — К. : ТОВ «Еліт Принт», 2011. — 104 с.
2. *Офіційний інтернет-сайт фірми «Zbrojovka Brno»* [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.zbrojovka-brno.cz/en>.
3. *Офіційний інтернет-сайт фірми «Ceska Zbrojovka»* [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.czub.cz/en>.
4. *Mauser 98* [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://ru.wikipedia.org/wiki/Mauser_98.
5. *Жук А.Б. Справочник по стрелковому оружию. Револьверы, пистолеты, винтовки, пистолеты-пулеметы, автоматы* / А.Б. Жук. — М. : Воениздат, 1993. — 735 с.
6. *Криминалистическое исследование охотничьего огнестрельного оружия* / [Писаренко И.В., Молибога Н.П., Василенко Г.П., Биленчук П.Д.]. — К. : РИО МВД УССР, 1987. — 176 с.